

D. A.

~~23 May~~

SPECIMEN ACADEMICUM
DE
**TRIADE
HARMONICA,**

Quod,

*Annuente Ampliss. Facult. Philos.
in Regia Upsal. Universitate,*

Et PRÆSIDE
VIRO AMPLISSIMO,
**MAG. ERIGO
BURMAN,**

Astronom. Profess. Reg. & Ord.

*Publico Candidorum Examini,
ad diem 3 Junii Anni MDCCXXVII.*

*In Audit. Gust. Maj.
Horis ante merid. consuetis,
modeste submittit*

S:Æ R:Æ M:TIS Alumnus
TOBIAS WESTMANN
AROSIA - WESTMANNUS.

UPSALIÆ, Literis WERNERIANIS.

Dicæseos Arosiens. ARCHI-PRÆ-
POSITO longe dignissimo,
Ven. Confst. ADSESSORI & SE-
NIORI gravissimo,
Nec non
Templi Cathedralis ANTISTITI
meritissimo,
Maxime Reverendo atque Amplissimo
VIRO,
Dn. MAG. PETRO
TILLÆO,
Mecænati certissimo.

*In venerabundi gratique ani-
ritatis voto ardentissimo, Tenta-
dicat, dedicat*

TOBIAS

CHIRURGO REGIO

Et

Societatis Chirurgicæ
DIRECTORI PRIMARIO,

VIRO

Experientissimo,

DN. MELCHIORI
NEUMAN,

Avunculi loco devenerando.

*mi pignus , cum omnigenæ prospem
men hocce Academicum dat ,*

Westbladh.

**Consuli apud Arosienses æquissimo
prudentissimoque,**

VIRO Ampliss. atque Consultissimo,

**DN. JACOBO
SEKINSEZDE /**

**Ut ante hac Nutrio propensissimo,
ita nunc Promotori & Benefactori
jugiter colendo.**

*Arosiensis Curiæ Senatori
industrio,*

Spectatæ dignitatis VIRO,

**DN. ENGELBERTO
GOTHER,**

Fautori Suspicioendo.

Specimen hoc leve peroffi-

T.

Rectori Musices in Gymnas. Reg.
ut & Organædo ad templum Ca-
thedrale Aros. laudatissimo,

Spectatissimo VIRO,

**DN. ERNESTO
FERDIN. PAPE,**

Affini & Benefactori honorando.

Senatori Curiæ Mariæstadsensis
integerrimo,

Honoratissimo VIRO,

**DN. NICOLAUS
ENGBERG,**

Patruo Charissime.

ciosa manu offert

W.

Dena Wohl-Ehren-Vesten und
Großachtbaren
Hrn. CHRISTIAN ADOLPH,
Aeltermann des Kupferschläger-Ambts in Stockholm/
Meinem insonders Hochgeehrten
Mutter-Bruder.

Dem Ehren-Vesten und Kunst-erfahrenen
Hrn. TOBIAS LEFLER,
Meistern des ldbl. Kupferschläger-Ambts in Westerås/
Meinem Liebsten Mutter-Bruder.

Dem Ehren-Vesten und Großachtbaen
Hrn. HERMAN DREYER,
Ihro Königl. Maj:t Uhrmacher und Aeltermann
des Uhrmacher-Ambts in Stockholm/
Meinem Hochgeehrten Schwager.

Dem Ehren-Vesten und Kunst-erfahrenen
Hrn. OLOF MOLIN,
Meistern des Hutmacher-Ambts in Westerås/
Meinem Hochgeliebten Schwager.

Meinen insonders Hochgeehrten guten Gönnern/
und Wehrtesten Freunden / überreiche und dedicire
diese Musicalische Prob / verharrend in geziemens
der Ehrerbietung

Ihr

Dienstwilligster und Treuverbundenster
Diener

T. W.

Pereximio atque Politissimo
VIRO - JUVENI,

DN. TOBIAÆ
WESTBLADHI)

Populari & Amico honoratissimo,

De
TRIADE HARMONICA
egregie differenti.

Affert quam validum fulcrum concordia rerum!

Qua crescent parvae res celebresque manent:
Concentus vocum, fidum discordia concors,
Est chorus harmonicus: quo mage suave nibil.

Musica delicium nostrum, quid dulcius illa est?

Quo, quem non moveat, nomine dignus erit?
Hec recreat sensus, pellens de pectore curas,

Perficit ingenium, tristia corda levat.
Flectuntur sylvaque ferague, rigentia saxa,

Police Bistonius dum movet ipse lyram.
Laudibus hinc WESTBLADH, veris digna

est tua cura,

Processum harmonicum que bene culta docet.

Amice gratulatur
NIC. PAQVALIN,

In
Elegantissimam Dissertationem;
DN. TOBIAE
WESTBLADHI
De
Triade Harmonica.

Dic tria nunc, quæso, numerus sint
parne vel impar,
Et mibi præ multis magnus Apollo
clues.
Nam triadi superest, binos si demse-
ris, unus:
Quæ nota vel cæcis imparitatis e-
rit:
Et tamen harmoniæ laudatur compage
trinum,
Non nisi quæ paribus dulcis inesse
solet.

lusi

MATTH. HERMANSSEN.

Q. F. S. F. Q.

SECTIO PRIMA,

Præliminarem argumenti pertractationem continens.

Definitio.

TRIAS HARMONICA est trium sonorum, seu vocum Musicarum, justa compositio.

Scholion I.

Augustius illam alii definire solent, & quidem SEBAST. DE BROSSARD Diction. de Musique p. m. 191. hunc in modum: *Trias Harmonica*. C'est un composé de trois Sons radicaux entendus tous à la fois, dont pas un n'est à l'Octave de deux autres, ou de quels il y en a deux, qui sont à la Quinte & à la Tertce au-

A

degus

dessus de celuy, qui leur sert de fondement. En un mot: c'est un accord composé de la Tierce & de la Quinte. Scilicet: *Triadem* dicunt ex tribus ejus partibus, seu ex totidem chordarum consonantia triplici; & *Harmonicam* ex concentu omnium auribus gratissimo, quem edit Diapente divisa, vel Harmonice, in duas Tertias, quarum major est gravitatem versus & minor versus acumen; vel etiam Arithmetice, earendem Tertiaram ordinem invertendo: ex qua quidem gemina Quintae divisione duplex Harmoniae genus, vulgo *Durum* & *Molle*, ortum dicit; de quo pluribus infra.

Quemadmodum autem, strictius sic sumpta nostra Trias, omnis Harmoniae Radix unitrisona simplex jure salutatur: ita nec injuria nos sensum illi tribuentes laxiorem, *Triadem* Harmonicam vocamus non solum perfectum illum & ordinarium concentum, qui intervalla habet mere consonantia Tertiae alterutrius & Quintae, si vel maxime *Ottavam* ceu *radicem auctam*, nec non singula intervalla ad libitum repetita, addideris; sed & imperfectum

Etum quemvis seu extraordinarium, imo falsum, ut appellari solet, qui ex Dissonantibus rite componitur: id est, omnis generis Syzygiam aut Symphoniam arte constructam. Et quidni hoc nobis liceat? Dantur enim, accurate dictu, tres tantum partes Harmoniae cuiusvis essentiales: cum reliquae nil sint, nisi harum Octavae, seu repetitiones, & quaedam quasi fulcra, majoris roboris causa ipsi, ubi maxime opus, aut commodior locus, superaddita; quae adesse utique & abesse poterint, manente Harmoniae substantia invariata. Testatur hoc RAMEAU in *Traité de l' Harmonie L. 4. c. 5.* L' octave, inquiens, qui est un autre Ut, n'est pas un son different du premier Ut; il en est seulement la réplique. Quod de cuiusque non minus quam de gravissimae vocis (quae Radix, Fundamentum, Basis & vulgo Bassus audit) Octava intelligendum.

Porro autem, ne quis credat, nos Triadem Harmonicam ex Dissonantibus quoque componendo, summa imis commiscere, ipsaque confundere contraria; en! ipse nobiscum faciens

BROSSARDUS l. c. in definitione Harmoniae, *Harmonia*, inquit, veut dire Harmonie: en Musique c'est qui resulte de l' union de plusieurs Sons entendus tous ensemble: de maniere que ceux qui sont Dissonants, bien loin d' etouffer les Consonantes, ou d' en empêcher la douceur & le bon effet, ne servent au contraire, qu'à les faire sentir & briller d'avantage, par l' heureuse & sage opposition de ces deux contraires. Quod si denique haeret alicui adhuc aqua, ideo, quod dentur quadricinia Octavae expertia, is cogitet toto die celebrari partis acceptiones pro toto, factasque a posteriori denominationes.

Scholion II.

Sed est Vox Musica, sub Bassi-Contenui, aut Generalis, item Contrapunctalis, Capellaris, & pro Organo nomine celebrata, quam BROSSARDUS sic describit: C'est une des parties les plus essentielles de la Musique moderne; & post pauca: On la jouë, avec les cibres marquez au dessus des Notes, sur l' Orgue, le Claveſſin, l' Espinette, le Thiorbe, la Harpe &c. d'où les Italiens l'intitulene

suffiſſe

¶) o (¶ 5

aussi souvent, Leuto, Archileuto, Partitura, Organo, Thiorbe, Spinetto, Clavecimbalo &c. Hanc sive ex Harmoniae partibus praecipuis compositionem, sive ejusdem quasi Synopsin & vinculum dixeris: certe fundamentalis & fundamentum illa jure meritoque appellari sivevit; neque re ipsa aliud est, quam Instrumenti convenientis applicatio, seu usus, in exhibendo vocum universi concensus substantialium complexu, ad regulam ductumque Bassi, nec non ipsi adscriptorum signorum. Quis autem sic non videt, Bassi Generalis cum Triade Harmonica convenientiam? & quis nobis vitio vertet, quod Bassi Generalis executionem magis, quam ipsam Compositionem Musicam sub Triadis Harmonicae titulo pertractemus? Certe, Octavam Bassi (quae tamen in Praxi vix omitti debet) si exceperis, membra Bassi Continui & tria sunt & Harmonica.

Artis vero hujuscemodi, licet breviter, non modo, ad mentem Auctorum probatissimorum, canones atque praecepta potiora tradimus; sed haec etiam e suis fontibus derivare, suisque

probationibus munire conamur, ad Claviarium imprimis, ceu hoc maxime accommodatum usque receptum organum, respicimus; Theoriae quoque minus, quam Praxeos Musicae rationem habemus. Brevitatis autem cauſta plurima ſupponendo; nec non ob typorum defectum, rerum illustratione per exempla Lectorem ſae- pius defraudando, paullo forſan obſcuriores eſſe cogimur.

PROPOSITIO I.

*Auctorem & Originem Bassi Genera-
lis offendere.*

Artem nobilissimam primus omni-
um, LUDOVICUS VIADANA, natione
Italus, excogitavit, & excogitata
in uſum misit anno circiter nati Chri-
ſti 1600. vid. BROSSARD ad vocem
Basso Continuo), cum ante hoc tempus
Organorum Pneumaticorum (in quo-
rum potiſſimum gratiam inventam ,
in quibus etjam primum exercitam ar-
tem hanc fuſſe nemo dubitaverit) in
Musica Figurata uſus, totus ex Tabulatu-
ra pendens, incommodus & moleſtus
nimis

nimir esset. Tacemus vix illa olim
nisi cantui Chorali applicari potuisse,
quod ipsa evincere videntur, ante 300
vel 400 annos exstructa Organa: in
quibus (teste PRÆTORIO in *Syntagma*
Musico) limites erant Manualis H
& gg, claves autem pugnis, qui duo
tantum homini sunt, pulsabantur.
vide WERKMEISTERS *Musicalische Para-*
doxal-Discourse Cap. 16.

PROPOSITIO II.

Principia Musice Practicæ communia
recensere.

§. I. Generis Diatonici voces seu
Scalæ naturalis gradus sunt septem,
quos alii per voces GUID. ARETINI
ut, re, mi, fa, sol, la, si, alii per a-
lias Syllabisationes expreſſerunt, ho-
dieque exprimunt; nos commodius a
primis Alphabethi literis A, B, C, D,
E, F, G denominamus. Ubi vero no-
tandum, B hocce veterum B durum
esse hodieque vocari H; namque illi
cum Transpositionum cauſa, v. gr. ex
modo E in modum F, opus haberent
pro Quarta justa altero B Semitonio
inferiori, prius illud mox durum vo-

carunt, hoc molle; nec non illud quadrato (t), hoc rotundo (b) charactere notarunt: cuius scripturae rationem, qui postmodum ignoravere, unum B, & alterum ob figurae similitudinem H appellaverunt.

In hoc Genere non nisi Toni & Semitonia majora locum inveniunt: scilicet, ex minoribus Octavae intervallis seu Scalae gradibus septem A, C, D, E, F, G, A, Toni quinque sunt; H & E duo Semitonia majora. Sed est hodie Diatonico (*Syntorum* intellege, Quintas Quartasque nonnihil temperatas, seu a justa ratione Mathematica abeuntes habens) adjunctum, Transpositionum Modorumque fictorum plurium caussa, clavium quoque fictarum plurium Systema, sive Genius Chromaticum per Semitonia tam minora quam majora procedens: adeo ut Musica jam utatur Genere, partim naturali, partim ficto, nimirum Diatonico-Chromatico; cuius chordae seu claves hae a, b, h, c, c, d, d, e, f, f, g, g duodecim sunt.

Omittimus, quae praeterea organis ab aliquo tempore addi siveverunt,

¶) o (¶

9

runt, claves Chromaticas Sub- & Super-Semitonia Practicis vocatas. A non-nullis pro chordis habentur Enharmonicis, sed male: namque ut non-nisi in modis Diatonicis transpositis, v gr. pro justiori Tertia majori in modo H , i. e. Scala cantus naturalis ab H inchoati, & pro septima majori modi E , unum *Subditus* vocatum; pro Tertia minori in F , Septima minori in B & Sexta minori in E , alterum *Supergitum*; pro Tertia majori in $\text{F}^{\#}$, Septima majori in H , tertium $\text{A}^{\#}$, usurpantur. (Mittimus $\text{E}^{\#}$ & $\text{H}^{\#}$, pluresque id genus alias; quarum omnium non minus, quam harum, & originem & usum omnem Pentagramma sequenti §. describendum, Signorum & * beneficio patefaciet): ita cum genere Enharmonico, quod per quartas quasi Toni partes incedit, nil istae claves habent commercii. Signum quoque *, Dies in duplam i. e. Chromaticam, minime vero simplam aut triplam, i. e. Enharmonicam minorem aut majorem, denotat.

Sed ad rem: Clavum istarum aliquibus admissis plures adhuc semper

A s

desi

desiderantur: neque enim transponendo in infinitum procedere aut possibile aut necessarium. Hinc artifices hodie illas ab organis exulare jubent; earum loco chordis duodecim generis Diatonico-Chromatici Simplicis justam & Transpositionibus aptam adhibentes Temperaturam. Certe in aliis Bassi Generalis instrumentis locum illae non habent.

§. II. *Tabulaturam Teutonicam*, seu minus utilem, suis relinquamus amatoribus, & *Pentagramma Musicum*, i. e. Systema quinque linearum parallelarum, ob commoditatem pariter atque usum prae ceteris receptum, nobis familiare reddamus: hujus enim lineis spatiisque inscriptae Notae claves seu chordas cuiusvis Octavae, i. e. totius Claviarii singulas designant. Confer Propositionem nostram sequentem.

§. III. Hunc vero in finem non nullae *Claves signatae* requiruntur: Sunt autem illae ordinaria Bassi f, Tenoris, Altis, Cantus cc, & instrumentorum tam Gallica quam Italica gg; omnes cognitu necessariae; imo ita per-

perdiscenda, ut quacunque in linea Pentagrammatis harum una vel altera comparuerit, exinde quaenam reliquis lineis nec non interclusis spatiis respondeant chordae, illico dignolere valeamus.

Est quidem Clavium signatarum situs, & quae hunc sequitur Notarum significatio totuplex fere, quotuplices iplae partes seu voces Musici concentus dantur, quippe quarum singulas Pentagrammate includi oportet. Sed harum potiores jam recensuimus: & quae earundem clavium loca (haec *Claves Practici* vocant) reliquis, ut pote Basso acutiori aut graviori, Alto acutiori, atque Tenori graviori inserviunt, nunquam vel rarissime, nisi in Transpositionibus extemporaneis, occurrunt.

S. IV. *Notarum* figurae seu valor, Tactus caussa observandus, secundum quem illae veteribus erant longae, breves, semibreves, minimae, semi-minimae, fusae & semifusae; nobis autem-integrae, dimidia, seu sub-duplae & quae proportione continua-
ta

ta seqvuntur. Huc pertinet Punctum figuram praecedentem semper faciens sui sesquialteram.

§. V. *Tactus* est Spondaicus & Trochaicus, i. e. mensura temporis quadrata & tripla. Illius membra vel subdupla sunt vel subquadrupla; Posterioris subtripla vel subsextupla. Utriusque signa & species videantur apud BROSSARD libro citato, nec non alibi passim.

Tactuum Spondaici & 12/8, plurimumve mensurae Triplae specierum æquipollentiam quivis facile intelliget.

§. VI. Signa silendo tempus mensurantia *Pausae* vocantur, atque *Suspria*: sunt autem haec ejusdem in omni Tactus hucusque usitato genere valoris, si exceperis 3/1, & quod in operibus Musicorum Principis CORELLI occurrit 2/1, ubi Pausa alioquin durum Tactuum non est nisi unius.

Cetera, quae in sequentibus non patescunt, ex usu potius discenda.

PROPOSITIO III.

*Vim signorum b, *, & h ostendere.*

Signa *b* & *** Notam seu clavem, cui praefiguntur, ex Diatonica Chromaticam faciunt; hoc quidem ipsam Diesi illa ordinaria, Semitonio minori (quod 4 circiter Commatibus aequaliter pollet) elevando, illud tantundem deprimendo. Signum autem *h* contra ex ficta reddit naturalem, priora destruendo.

Fatendum minus necessarium esse tertium hocce, cum duo reliqua idem sibi invicem praestare officium valeant: quemadmodum nec sine ratione quis dixerit, * nil aliud esse quam ipsam figuram *h*, errore sive licentia librariorum sic immutatam: adde quod haud levi incommodo utrumque Signum facile confundatur. Sed memores nos usum potius, quam criminis sequi, hoc potissimum loco advertimus, ex septem illis Scalae naturalis chordis, virtute Signorum *b* & ***, summam omnino clavum intra Diapason contentarum ad 21 exsurgere; & ad hanc demum normam constru-

ctum

ctum Instrumentum perfectum salutarí solere. Hujusmodi tamen Claviarium jure meritoque Musici recentiores explosum eunt, uti jam Prop. superiori dictum. Vid. WERKMEISTER *Bass. Contin.* §. 24. & sequ. praesertim vero §. 28. ubi Systematis linearis atque Signorum * & b beneficio per Clavium Chromaticarum multiplicationem quantamcunque Circulum (ut vocant) Musicum minime obtineri; hancque ideo minus utilem quam operosam esse, demonstrat. Contenti proinde simus pinnis tactilibus in quaque Octava 12, i. e. clavibus nostris Diatonico-Chromaticis supra nominatis; & observemus, notas duas vicinas, quarum superior Signo b, inferior illo * conspicua, per unam eandemque chordam in Praxi recte exprimi, Theoria quantumvis reclamante, quae Tonum non in duo Semitonia aequalia, sed in minus & majus dividi docet.

PROPOSITIO IV.

Modum durum & mollem distingvere.

Cantum omnem, si b aderat,
Mollem; si minus, Durum dixerunt
vete.

veteres: nec fuit ipsis quidquam familiarius transpositione ex \flat duro in \sharp molle & contra. Verum (de eorum Modis dicere nec vacat nec attinet) quid hodie durum aut molle sibi velit, mox videbimus, postquam prius observaverimus cantum quemcunque ex quavis clave in aliam quamvis transponi posse, si modo Notae totidem similiterque figuratae, nec non harum intervalla eadem serventur: variari tamen eundem aliquo modo saltem ob Tonorum & Semitoniorum minorum atque majorum sic mutatas sedes; unde tot Species Octavae, tot etjam Scalae Musicae variationes dari, tot denique recte constitui cantuum quasi genera seu Modos (*Toños*, licet minus commode, Practici plerique vocant) quot ipsae existunt chordae, puta duodecim.

Jam vero posita quavis clavi initiali, quae & fundamentalis dici sivevit, v. gr. c , si proximum Scalae Diatonicae a gravi ad acutum ascendens gradum, seu clavem octavae essentialem vicinum d , dixeris $2:dam$, sequentem $3:am$, & sic ulterius; in his

ce gradibus atque intervallis insigne
Cantus discribent offendit, & quidem
statim in ipsa chorda Tertia, quippe
quam vel habet e integro Tono, vel
dicitur non nisi Sémitonio à secunda di-
stantem. Priori casu Tertia major,
indeque Modus quoque C major, seu
Durus dicitur: posteriori Tertia mi-
nor, nec non Modus C minor seu
Mollis.

Quare proposito quovis Cantus
regulari, Durus ne an Mollis ille sit,
tuto pronuntiabis, si Tertiam ab ipso
Basso vel etiam à finiente clave (se-
cundum vulgare illud: *in fine audietur
rujus Toni*) clavem essentiali rite
examinaveris. De cantibus irregula-
ribus, qui alia finiunt quam incipiunt
Harmonia (sit hoc non raro in con-
certibus concerituumve membris,
quae Italica *adagio* dicuntur, in Prolo-
gis, Symphoniiis, & similibus) paul-
lo difficilius judicium. Ibi vero Bas-
sum initialem potius, quam finalem
respicere juvat: Est enim omnis Syzy-
gliae & Harmoniae fundamentum ipsa
Bassi nota, ubicunque non signata com-
paret, proindeque ita ipso quoque
ini-

initio: ubi tamen si Fuga adsit, Bassus non minus quam reliquae voces à Quinta, aut Tertia Modi clavi inchoare solet.

Qua ratione in Sextis quoque & Septimis Modi minores a majoribus discrepent, nonnullaque alia quae huc faciunt, ex infra dicendis patebunt. Sic vero Modos recentiorum in universum 24 numerari posse constat, ut-pote Duros 12, totidemque Molles.

PROPOSITIO V.

Modi cuiusque Ambitum constituere.

Ambitus Modi nihil aliud est, quam Scala naturalis Dura vel Mollis, a clave Modum denominante inchoata & sursum deorsumve ad libitum continuata. Octavae tamen limitibus hic includitur, quod gradus ulteriores, nec re, nec nomine à prioribus differant; & respectu Octavae *Integralis*, quae 12 omnino Semitonis constat, ut & clavium minus ordinariarum, quae per accidens quasi & magis artificiose cantum ingrediuntur, Octava *Essentialis* vocatur.

Ut vero Ambitum Modorum singulorum rite formemus, sola Mollium à Duris distinctione opus: iisdem enim paribusve gaudent Duri omnes diastematibus seu intervallis ordinarii; per similes quoque gradus & ascendunt & descendunt Molles universi (scilicet: unicum adsc. & desc. est clavium sistema in Duris; in Mollibus non item). Tum vero, ut rem verbo complectamur, natura ipsa interprete, *Secunda* in omni modo est major, i. e. Tono integro a clave prima distans; *Tertia* in modo Duro major, in Molli minor, uti supra dictum; *Quarta* ut & *Quinta* ubique justa; *Sexta* atque *Septima* in Duro Maiores, nec non in Molli quoties per Scalam ascenditur, alias plerumque Minores.

Denique ut quam facilime inveniatur cujusque Modi ambitus, praesertim in ipso organo, & aurium judicio seposito, quia haud forte sufficit majora ejus intervalla hoc modo novisse; nisi pariter de singulis minoribus, h. e. quo passu ab istorum uno ad alterum recte incedatur, constet: En! Diagrammata sequentia.

Duro

*Moll.**Dur.*

8. Semit. - c/
7. Ton. - h
6. Ton. - a
5. Ton. - g
4. Semit. - f
3. Ton. - e
2. Ton. - d
1. Fundam. c

Ascendendo.

8. Semit. - c/
- 7†. Ton. - h
- 6†. Ton. - a
- 5†. Ton. - g
4. Ton. - f
3. Semit. - d
2. Ten. - d
1. Fundam. c

Descendendo.

8. Ton. - c/
- 7b. Ton. - b
- 6b. Semit. - g
5. Ton. - g
4. Ton. - f
3. Semit. - d
2. Ton. - d
1. Fundam. c

Ut vero rem in compendium mittamus. Si quis Scalam tantum naturalem seu Diatonico - Syntonam sibi habuerit familiarem, atque in illa cantus Duri e, d, e, f, g, a, h, c/, nec non Mollis a, g, f, e, d, c, h, A gradus seu intervalla minora singula probe examinaverit; ad horum ductum normamque omni Modo Duro aut Molli suum ipse ambitum facile adsignabit.

Chordas Octavae essentialis essentiales omnes vocari neminem, speratus, offendet; quod antiquitus non, nisi Finalis v. gr. c, Dominans g, Medians modi Duri e, & Mollis d, essentialium nomine dignatae sint. Sed nec male chordae etjam reliquae in Naturales, Modi quidem Duri nec non

Mollis Ascend. 6[†] a, & 7[†] h, pariter
ac in Modo Min. Desc. 7b b & 6b g;
Necessarias 2 d & 4 f: imo *Elegantio-*
res 2b g; in Duro & Molli ~~Ascend.~~
4[†], sed 5b in Molli ~~Ascend.~~ f; 5[†] in
Duro at in Molli Ascend. 6b g; 6[†] in
Molli Desc. a; 7b in Duro & Molli
Asc. b: *Peregrinam* denique, 3b in Du-
ro d; & 3* in Molli e, dividuntur,
Auctore MATTHESON in *Organisten Pro-*
be §§. XLIII & sequentibus. Confere
jusdem *Beschützte Orchestre* P. II. Cap. IV.
ubi simul, quomodo singulorum Mo-
dorum ambitui convenienter signan-
dum Pentagramma, invenies.

PROPOSITIO VI.

*Intervalla Musica singula, eorumque
Signa ostendere.*

Octava integralis seu Scala Diato-
nico - Chromatica, cuius quidem gra-
dus omnes Semitonio sibi succedunt,
undecunque demum initium sumat,
aut in quacunq; chorda ceu basi fun-
detur, reliquarum singulæ ab hac
gravissima, versus acumen assumtae,
intervalla constituunt ordine, appella-
tione & natura, uti sequitur. Su-
mamus

mamus autem exempli loco Mōdūm
C, ipsumque adeo e pro clavi Ima.

II:da e; est Secunda Minor, extra-
essentialis quidem tam in Molli quam
Duro, & in Basso contin. habet per-
petuo Signum z b. Talis est verbi gra-
tia in Modo C duri b respectu a.

III. d Secunda Major, cum Signo z,
essentialis seu ordinaria in utroque
Modorum genere: verum, si quando
per accidens quasi cantum ingredia-
tur, i. e. ad notam Bassi aliquam extra
modi ambitum quaerenda, Signum
z† recipit. V. gr. idem d posita in
modo B mollis Bassi Nota e.

IV. & V. d; & e, Tertiae, quarum
inferior Minor dicta, in Molli ordina-
ria est, superior Major in Duro; utra-
que hoc casu Signum z amat: Cum v.
extraordinariae fuerint, illa b aut z b,
haec * aut z† vel h notatur.

VI. f, Quarta ubique ordinaria,
Modi clavis, cum Signo 4. quae re-
apse Major vel Minor esse nequit, Ju-
sta vero respectu Superfluae, de qua
mox dicendum, vocari sivevit.

Sed notari heic meretur Signum
zb, Quartae Diminutae seu Imperfectae

nomine celebre, quod tamen in pra-
xi Bassi Contin. nil nisi ipsam Quartam
Justam, sed extra ambitum assumen-
dam indicat, v. gr. in modo C cla-
vem b ad Bassum F. Alias autem re-
vera Quarta esse potest, atque solet,
Diminuta, licet nihilominus, ceu cla-
vis Modi ordinaria & Signum teneat: v.
gr. in D Molli f ad Bassum c. Haec
autem in Claviario nostro cum Tertia
majori paria facit; nec usus admodum
frequentis est.

VII. f₂ Quarta Superflua & Abun-
dans dicitur, in melodia quidem ascen-
dente, Signoque & dignoscitur: est
autem clavis Modi respectu extraor-
dinaria semper: v. gr. in C Molli d₂
ad a; in Melodia autem descendente
haec eadem chorda Quinta Falsa & Di-
minuta est, agnoscitque Signaturam
s_b, sive intra Modum reperiatur, ut
in modo A Moll. f ad h, sive non,
ut in D Duro c ad f₂.

VIII. g Quinta s, justa scilicet seu
perfecta, nunquam non ordinarium
Modi intervallum, omnemque majo-
ritatem & minoritatem respuens. Non-
nunquam tamen Quinta falsa vel Di-
minu-

minuta, (de qua supra, & cuius Signum, proprium est $\sharp b$) Signo quoque utitur s. absolutae, ideo quod ambitu Modi contineatur: v. gr. in Modo E duri f ad H, vel in E duro a ad D \natural .

Sed potest etiam ipsa Quinta iusta, extraordinariae & Majoris cuiusdam instar, Signum $\sharp f$ admittere, puta quoties in ambitu non adest, ceu de Secunda pridem monuimus. v. gr. in F Molli a respectu d. Alias vero, quae in Harmonia, licet in Melodia non item, locum quandoque invenit. Quinta hoc modo signata, *saperflua* communiter audit, & in Claviario nostro cum Sexta Minori coincidit, sed quae rari usus est. v. gr. in D Molli $\sharp f$ ad B.

IX. & X. g \natural & a, *Sextae*. Harum prior vocatur *Minor* & in modo Molli ordinaria descendendo est, in Duro semper extraordinaria; posterior *Major* in Duro utroq; ordinaria, in Molli v. vix nisi ascendi Melodiae adhibenda. Ambae, quando in ambitu Modi sunt, Signum \flat usurpant, v. gr. in A Molli c, & in Duro e \flat , ad Bassi notam e; si minus, illa $\flat b$, ut in

F Duro $\text{d} \sharp$ ad G , haec $\sigma \ddagger$, ut in F Mol-
li e ad G .

XI. & XII. b & b *Septimae*; qua-
rum similiter una *Minor*, altera *Major*;
utraque suo Modo ordinaria, illa Molli,
haec Duro, Signo τ gaudet: ut
in modo D Molli f & Duro $f \sharp$ ad G ;
ceteroquin per $7b$ & $7\ddagger$ distinguendæ,
ut in B Duro $g \sharp$ ad A , & in G Duro
 $g \sharp$ ad D .

Quod ad *Octavam* & intervalla re-
petita, quorum in Signaturis saltem
compositis usus: illa quidem nulla
indiget explicatione; *Nona* quoque,
Decima atque *Undecima*, quarum
prima raro, ceterae rarissime occur-
runt, nil nisi *Secunda*, *Tertia* & *Quar-
ta* ipsae sunt, eaedemque ut plurimum
ordinariae.

Scrupulosius sane Theoretici, hac
intervallorum divisione in Majora at-
que Minoræ non contenti, in singu-
la Diminuta aut Superflua inquirunt:
sed nobis haec talia in medio relin-
quenda. De Intervallis Extraordina-
riis hoc unum addendum: illa etiam
*ex signis b & ** ante vel supra nume-
rorum characteres positis dignosci
posse,

posse. Nobis † quam * comodius visum.
Cum vero Signaturas Bassi Continui
non tam ad intervalli, quo clavis
quaeque à sua Bassi distat, rationem,
quam utrum ipsa ordinaria Modo sit,
an vero extraordinaria, respicere
pateat; haec praxeos esto norma uni-
versalis:

In omni casu Signorum Simplici-
um, uti 1, 3, 4, &c. accipienda est
chorda, quam Modi Ambitus admit-
tit, aut quae respondenti gradui seu
loco Systematis linearis rite, quoties
opus fuerit, signati propria est; ut
cunque demum illa cum subjecto Bas-
so dissonuerit: quemadmodum cum
Signis Compositis, uti 7†, 6b, 5† &c.
semper extra ambitum, puta ab ordi-
naria ad illam, quae Semitonio supe-
rior aut inferior est, eundum. Suppo-
nimus vero Bassum minime vitiosum
aut vitiose signatum: alioquin enim
judicio potius, quam regulis opus.

PROPOSITIO VII.

Manus ad Claviarium applicare.

Methodum amplectimur receptis-
simam, Bassum solum sinistra & reli-

B S.

quas

quas claves dextra prehendendi: quippe quae non modo facilior, sed & vocibus concincentibus accommodatior. Cavendum autem, ne sinistrae digito eodem una post alteram tangatur clavis: namque & commodius & elegantius digitii successive ac convenienti ordine singuli adhibentur, manus saltus minus necessarios non committente. Alia res est, si fundamenti corroborandi causa Octavis utendum fuerit, ubi quidem digitis solis auriculari atque pollici locus datur. Quoties Organum Pedali instructum fuerit, Basso, nisi celeris admodum progressus, pedes; & reliquo concentui utraque manus rite admoveantur.

Ordinarius & naturalis Syzygiorum locus medium Claviarii est, puta in organo mediocri, i. e. 8, ut vocant, pedum. At in instrumento minori, paullo inferius; quemadmodum & in majori superius, earum limites constituendi: ut gratior evadat harmonia. Tacemus quod ubi debilius, quam pro vi reliquarum vocum, fuerit organon, sinistrae beneficio concentus duplicare, ipsam vero Bassi clavem

clavem triplicare conveniat. Cetero-
quih pollice dextrae rarius utamur;
index autem chordam feriat Basso pro-
ximam, auricularis supremam, medii
medium alternatim & prout res tulerit.

Praeterea observandum Signa Bas-
si Continui, quae quidem supra com-
muniter, rarissime infra Notas scri-
buntur, si super se invicem ponantur,
chordas omnes simul & semel pulsan-
das esse; si juxta se, unam Signatu-
ram post alteram sumendam, ostende-
re. In casu priori à nobis *Signatae*
Simplices vocantur, *Compositae* in po-
steriori.

Denique quia non nisi quatuor
concinimus chordis, si Bassi tres super-
scripti fuerint numeri, omnes Syzy-
giae partes jam sic datae sunt. Quo-
ties vero aut nullum, aut non nisi u-
num vel duo adfuerint Signa, Quadri-
cinium arte secundum regulas in se-
quenti Sectione tradendas, constitu-
ere aut supplere oportet. Scilicet:
in hoc cardine praecipuum vertitur
Bassi Generalis negotium.

SE

SECTIO SECUNDA,
*Ipsa Bassi Generalis praecepta atque
 fundamenta tradens.*

MEMBR. I.

De Signaturis Simplicibus.

Problema I.

Notae Bassi non Signatae Triadem Harmonicam superftruere.

Siquidem Trias ipsa Harmonica constat primario ex Basí, Tertia & Quinta; quibus, ut perfectior evadat concentus, addi plerumque Octava solet: harum omnino chordarum compositio, ceu maxime ordinaria, hujus loci est: quippe quae *οὐλυγία* perfecta, vel *κατ' εξοχήν* Concentus audit, Gallice *Accord*, quo vocabulo frequentissime utuntur Practici. Pro hoc itaque Quadricinio universalis est

Regula: *Ad fundamentalem chordam sinistram datam dextra sume Ter-
 tam, Quintam & Octavam.*

Exempl.

Exempl. Sit in Scala naturali, aut Pentagrammate a Signis. b & * immuni, Bassi chorda C non Signata; illi adiungantur dextra e, g, c/. Sit D sumantur a, d/, f/.

Scholia.

I. Scilicet notandum est, I:mo, pro Quinta non minus quam Tertia utendum esse clavi intra modi duri mollisve ambitum reperiunda; quod in Problematisbus etiam sequentibus, i. e. de intervallis in universum omnibus, ceu jam supra Prop. VI. monuimus, tenendum. II:do posse, & obduarum pluriumve Quintarum pariter atque Octavarum immediatam consequentiam, studiosissime semper vitandam, debere Tricinium dextrae variari ea quidem ratione, ut, quoties Notarum Bassi non Signatarum continua sit series; atq; Syzygia una chordam v. gr. 3:tia loco infimo, 5:tam medio, & 8:vam supremo habuerit: in alia erunt 5:ta versus gravitatem, 8:va in medio & 3:tia versus acumen: in alia denique 8:va proxima ad Bassum, 3:tia intermedia & 5:ta super,

suprema. Quare primum Bassi Continui rudimentum est Syzygiam perfectam super singulis singulorum Mōdōrum Clavibus essentialibus triplici hac forma exstruere. Verbi gratia:

5 g	8 c/	3 e/	8 d//	5 a/	3 f/
3 e	5 g	8 e/ vel 5 a/	3 f/	8 d/	
8 c	3 e	5 g	3 f/	8 d/	5 a

Alterum eo redit, ut cum Syzygiis quoque imperfectis, seu Signatura quacunque expressis, simile, quoties & quousque licuerit, instituatur exercitium: etjam si hoc alium in finem, puta, ne dextrae situs praeter necessitatem commutetur; nonnunquam etiam solius variationis causa: quod hic semel monuisse sufficiat.

II. Signis b, * & ; interdum tamen hic etiam concentus, utut ordinarius, essetri solet: sed quae nil aliud, quam (quod ex circumstantiis, & quasi contextu facile dijudicabitur) Tertias aut extra ambitum assumendas esse, aut Decimarum more, praesertim ubi plures ordine non interrupto comparent, in Claviario supremum

mum occupaturas locum, volunt; vel denique aliam excludunt aut Signaturam (sequentem aequa ac praecedentem) aut Chordam, hactenus usurpatam. In priori tamen casu Signum, frequentius adhibetur. Quae eorundem sit ratio, ubi Signaturas ingrediuntur Compositas, vide infra.

III. Sed quemadmodum omnis Symphoniae radicem diximus Triadem Harmonicam strictius sumtam; ita ex ordinario hocce & perfecto concentu quomodo reliqui omnes, & quomodo ex hac prima Regula Regulae Harmoniae universae, ceu rivi ex suo fonte deriventur; ipse denique Bassus Generalis quomodo huic eidem fundamento totus innitatur, nec reapse aliud sit, quam Trias Harmonica varie ordinata & modificata, jam tempus est, ut demonstratum eamus; idque per Singula, vel saltem potiora Bassi Continui capita eundo.

Problema II.

Notae Signatae 6 Harmoniam competentem addere.

Signa-

Signaturae hujus concentus proxime omnium imperfectorum ad perfectum accedit, quippe qui ab illo sola chorda *Sexta Quintam* excludente differt; proindeque hanc habet

Regulam: Basso dato, praeter Sextam, Tertia & Octava addantur.

Exempl. In ambitu \textcircled{C} Duri ad \textcircled{E} , sumantur 3 g, 6 e, 8 e in \textcircled{D} Molli ad \textcircled{F} , 6 d, 8 f, 3 a.

Scholia.

I. Quis autem non videt Triadem dextrae, e, e g, esse ordinarium concentum modi \textcircled{C} Duri; & d, f, a, similiter \textcircled{D} Mollis, Bassi ordinarii loco ipsa ejus Tertia adhibita?

II. Signa non moramur Composita, quibus intervalla extraordinaria exprimuntur. Quid enim cum illis faciendum ex Canone, quem *Se^tt. I. Prop. 6. p. 25.* exhibuimus, nec non *Scholia 2. Probl.* praecedentis circa Tertiam, liquere speramus. Et hoc idem de Problematum sequentium Signis iudicium esto.

III. Excludi Octava potest, ubi *Si:tae plures immediate se excipiunt,* quo

quo consequentia Octavarum evitetur; imo Quintarum quoque causa digitum supremum tamdiu Sextis ordine applicari juvat. Sed & motum Contrarium (de quo infra) observando utrius incommodo, praesente licet Octava, obviam facile itur. Neque enim, citra necessitatis casum, Triadem dextrae mutilare convenit. Tolerari etiam Octavarum progressio, alioquin vitiosa, in voce media possit; Sextis tamdiu digito imo & summo Tertiis consecrato.

IV. Praeterea notari meretur, Bassi praesertim non signati causa, Sextae concentum habere locum ordinarium, primo in Notarum duarum Tertiae intervallo ab invicem distantium superiori; deinde etiam in Nota, quae Semitonio vicina inferior est; denique in quavis extraessentiali Diesi * affecta. Plura vide in J. D. HEINCHENS *Anweisung zum General-Bass*, pag. 196. & sequ.

Problema III.

Harmoniam Signaturae ⁶ completere.

C

Heic

Heic Quintam excludit 6:ta, & Tertiam 4:ta; valetque proinde

Regula: Dato Basso, praeter 4:tam & 6:tam signatas, Octava adjungatur.

Exempl. Sit in Ambitu C Duri Bassus G; sume 4 e, 6 e & 8 g. in D Molli ad A similiter 6 f, 8 a, 4 d.

Scholion.

Sed has quoque nihil aliud esse, quam ordinarias Syzygias C Duri & D Mollis, scilicet Bassum non habentes naturalem, sed fictum; non C, sed ejus Quintam, G; non D, sed A, liquet.

Scilicet sic vidimus Syzygiarum Consonantium (neque enim illarum plures dantur) fundamentum esse ipsam Triadem Harmonicam, ut & ratione à Concentu illo perfecto reliqui, imperfectorum nomine venientes, deriventur. Quod ad Dissonantes, de illis quoque videbimus.

Problema IV.

Harmoniam Signi 7 construere.

Septima Octavam excludit reliquis Syzygiae partibus ordinariis minime mutatis: unde

Regu-

Regula: Ad Bassi dati 7:ma signatam Quinta & Tertia concurrant.

Exempl. Sit Modus G & Basis E, in Duro e, g, h in Molli dʒ, g, b Triadem dextrae constituant.

Scholia.

I. Constat Triadem dextrae hic quoque Syzygiam perfectam esse, videlicet e, g, h, E Mollis, & dʒ, g, b, D; Duri, in locum fundamenti naturalis E vel D; chorda E, quae illo *Tertia inferior* est, surrogata. Nec dubitamus à Concentu perfecto reliquos etjam dissonantes deduci posse. Magis tamen placent demonstrationes novissimae D:ni RAMEAU in *Traité de l' Harmonie reduite à ses Principes naturels*: qui Septimae Syzygiam ex concentu trium Tertiarum v. gr. c, e, g, h ortam supponens, hanc alterum concentum capitalem seu principalem facit; nimirum addita s:va c, somitem & radicem Syzygiarum omnis generis, certe potiorum, dissonantium; uti quidem de singulis mox ostendetur.

II. Ubi Notae plures 7:ma Signatae saltuatim per Quartas superiores

& Quintas inferiores sibi succedunt, alternatim Tertia & Septima vocem constituent supremam, Quinta hinc prorsus exulante, nisi gratiam Septimae omnem perditam velis. Nec ineleganter illa penitus aliquando omittitur, ejusque loco ipsa adhibetur *Octava*, hunc in modum:

III. Ceteroquin autem quia jam prius in digitis plerumque jacet haec chorda, quam Septima fiat: hinc in sequenti Syzygia locum, inter reliquias voces, quem in praecedente tenebat, retinet. Namque hac ratione praeparari Dissonantiam convenit, ut de ejus resolutione nil hoc loco dicamus. Haec Signatura solet et jam ita (?) efferi; Sed nec minus *Octava* addatur.

Problema V.

Notae signatae Harmoniam supplere.

Octa-

Octava per Sextam excluditur.
Praeterea autem haec esto

Regulae: Quintae & Sextae deſignatis Tertiā adde.

Exempl. In C Duro ad E fiat dextrae 3 g, 5 h & 6 c.

Scholion.

In hoc concentu ex concentus 7:mae v. gr. t, e, g, h, c Tertia e pro fundamento assumta orto, cum 6 t sit Bassi fundamentalis, seu naturalis C Octava, Baseos fictae E Octava e non sine cauſa excluditur; f:ta vero h ad eandem subintelligendam chordam C Septima & diſſonans, locum in præparatione acceptum, ante suam resolutionem non mutabit. Sed huic Signaturae aequipollebatur, uti, compendij cauſa, quoties Quintae perfectae locus non est, scribitur: neque enim ex alio principio Quinta falsa harmoniam ingredi posse videtur.

Problema VI.

Notae signatae : Syzygiam complere.

Hic Quintam excludit Quartam, Sextam amans: Quare hanc teneas

Regulam: Tertiae & Quartae de-signatis Sextam adde.

Exempl. Sit in C Duro G, adjiciantur illi h, e, e/; in A Molli c, pariter a, e/, f/.

Scholion.

Trias haec, in concentus Septimae Quinta fundamentum habens, Octavam g/ a dextra removet, tanquam chordis reliquis minus necessariam, & quod haec, dictam Bassi naturalis subintellesti C Quintam G duplicando, harmoniam potius corrumperet. Diceremus Signaturae huic superscribendam σ esse; nisi compendio uti praestaret.

Problema VII.

Harmoniam $\frac{1}{2}$ designatam explicare.

Signatura haec brevius per $\frac{1}{2}$ vel tantum $\frac{1}{2}$ aut etjam $\frac{1}{4}$ exprimi solet: quare sequens valebit

Regula: Quaecunque harum Signaturarum occurrat, Secundam, Quartam & Sextam Basso concinere facias.

Exempl,

Exempl. Sit in C Duro H; huic addantur dextra chordae e, e, g; in H Molli E, sume f, a, c.

Scholion.

Praesens Syzygiae genus, quia ipsi Concentus dissonantis primarii septimae originem debet, Bassi sui ficti Octavam, tanquam Bassi fundamentaliis Septimam, repeti vetat. In praxi vero ut Secunda Tertiam, & Quarta Quintam, ita Sexta Octavam extra tricinium dextrae eliminare recte dicitur.

Problema VIII.

Notae Signatae 9 Triadem Harmonicam complere.

Cum Nona nil nisi Octavam excludat, erit

Regula: Nonae Signo expressae Quintam & Tertiam subjunge.

Exempl. In A Molli ad C dextra chordis e, g, d personabit. In F durro ad G similiter h, d, b.

Scholia.

I. Suppositionem vocat laudatus RAMEAU, quem Octavam Modi trans-

grediendo, quatuor & quinque ordine
jungimus Tertias; docetque duo con-
centuum genera hac ratione produci:
Nonae nimirum & Undecimae (haec
tamen Signo 4 utitur, ut suo loco pa-
tebit), quae quidem Syzygiae cete-
ras chorda radicali una superant, nem-
pe Tertia supra Concentum Septimae
prior, & omissa Tertia prima aliaque
nova adhuc superaddita posterior; ut
elementa illius sint chordae 1, 3, 5, 7, 9,
hujus 1, 5, 7, 9, 11. Videatur ipse Auctor
Lib. 4. Cap. 13. L. 3. C. 29. & 31. &c. De illa
mox plura. Quod autem ad Syzygi-
am Nonae, illa, uti jam dictum, ex
concentu Septimae per Suppositionem
orta, quinque omnino sonos com-
prehendit; Septimam vero plerumque
respuit, ceu alteram chordam disso-
nantem.

II. Sed datur etiam Signatura $\frac{5}{2}$,
cui Tertiam liquet esse addendam, ni-
si forte $\frac{5}{2}:\frac{1}{2}$ simul expressa fuerit; un-
de forsan Signatura $\frac{5}{2}$, quae tamen
rarissime occurrit. Porro de Nona
observamus, illam utique posse tri-
pliciter exerceri, retinere autem, re-
liqua-

liquarum dissonantium more, locum
in Syzygia praecedente occupatum,
eumque libentissime supremum, ut a
2:da secerni melius queat: cum qua
alioquin in praxi una eademque foret,
utut concentu pariter atque resolutio-
ne ab eadem differat.

Problema IX.

Concentum & designatum sup-
plere.

In hac Signatura, quam tamen
simplicem vix invenire licet, Septima
desideratur: memor itaque esto

Regulae: Quartae & Quintae ex-
pressis Septimam adde.

Exempl. Sit in A Molli c, illi ad-
dantur f, g, h.

Scholia.

I. Alter hic per Suppositionem
(Confer Probl. praecl. Schol. 1.) ex Concen-
tu Septimae generatus Concentus est,
& quidem ab Undecima denominandus;
verum commodius Signo & notatur.
Quarta loco, quem præparatione na-
cta fuit, non cedit. Septima autem in
Octavam aliquando abire potest. Con-
fer Membr. 2. Probl. 4. Schol. 2.

II. Eadem hac ratione origo et
jam Signaturae $\frac{2}{4}$ vel $\frac{3}{5}$ facile inveni-
tur; quippe cui omnino 7:ma adhae-
ret, & loco Quintae 9:na adjicitur.
Sed hinc forsan Signatura $\frac{7}{4}$ suas tra-
xit natales.

In eo ex Concentu Septimae, per
Suppositionem, plures adhuc alias de-
scendere Signaturas & Harmoniae spe-
cies non diffitemur: Sed in singulas
inquirere non patitur instituti ratio.
Simplicibus itaque hisce solemniori-
bus contenti, pergamus ad reliquas.

MEMBR. II.

De Signaturis Compositis.

Problema I.

Signaturam 98 explicare.

Regula: 9:nae ac 8:vae divisim
Bassi Tertiam & Quintam subjunge.

Scholion.

Scilicet Notam Bassi, quae dupli-
ci aliqua Signatura gaudet, mente bi-
fariam dividat, nimirum, si integra fu-
erit, in duas dimidiatas; si dimidiata,

in duas subquadruplas, & sic porro. Tum de priori Signaturae parte partem Notae priorem, de posteriori posteriorem, intellige. (Nec aliter cum Signatura trimembri, si forte detur, procedendum). Denique Signaturam ipsam compositam sic in suas simplices resolvendo, harum cuique chordas adjice debitas, i. e. Regulis superioribus definitas, locis pariter Dissonantium observatis. Haec summa dicendorum de Signaturis Compositis est. Lubet tamen de singulis breviter praecipere, exempla vero junctim exhibere.

Problema II.

Notae 67 vel 76 signatae Harmoniam exprimere.

Regula: 6:tae Octavam, 7:mæ Quintam, utrique simul Tertiam adponere.

Scholion.

Signaturam 76, in Clausulis aliquin maxime usitatam, ubi Notae plures gradatim descendentes habent, consultum ducimus 5:tae loco Octavam

vam adhibere; sed ita, ut, hac in medio constituta. superior ubique $3:4$ maneat, $7:8$ inferior. Imo in Basso quidem citatori $8:vam$, nec non $5:8$ tam negligere, solamque $3:4$ chordis designatis admoveare licet. Quod nec minus de aliis Signaturis in simili casu accipiendum.

Problema III.

Signaturas 56 & 65 exponere.

Regula: Signaturae utriusque simpliciter sumptis Signis Tertiam adde cum Octava.

Scholion.

Ubi Signatarum hujus generis continua series est, solent aliqui Octavam omittere: rectius autem, illa voci mediae adligata, dextrae servatur trienium.

Problema IV.

Signaturas $\frac{65}{43}$ & $\frac{5}{43}$ rite expedire.

Regula: Utrique membro illius Octavam; hujus autem priori Septimam, & posteriori Octavam, cum $5:8$ associabis.

Scho-

Scholion.

Hae tamen Signaturae, in Cadentiis utique ordinariae, interdum alios admittunt comites, & quidem prior Octavae loco 7:mam: altera ad ambas simplices 8:vam aut 7:mam. Imo 43, illarum alioquin abbreviatura, 4:tiae nunc Secundam & Sextam, nunc Septimam & Quintam; ut & 3:tiae, loco Octavae, Septimam adnectit.

Sed en! promissa Exempla.

e//	c/	h/	c/e//	e//	e/b//	e/h/	c//
c//	a/	g/	a/h/	c//	h/	g/	g/
g/	g/f/	f/e/	e/g/	g/a/	g/	e/d/	e/

98 76 67 56 65 43

Corollarium.

Quemadmodum vero jam sic ex demonstratis patet unam eandemque dextrae Triadem v. gr. e/, g/, c// Basum habere posse, nunc non Signatum i. e. naturalem & fundamentalem ℒ, nunc Signatum i. e. fictum & artificiale, imo hunc per omnes septem Octa-

Octavae claves variare, ut sit vel
⁷
⁴
²
⁵
⁶
⁷
⁴
²
d, vel e, vel f, vel g, vel a, vel h
(ne chordas extraessentialis & Signa
per b aut * mutata loquamur): ita
recte omnino hinc artis quaedam com-
pendia Magistri derivantes, discen-
tem jubent (quemadmodum J. D.
HEINCHEN pag. 43) pro Signatura v.
gr. 2 ordinariam chordae essentialis
proxime superioris Syzygiam sumere;
& quae sunt reliqua. Sed huc etiam
faciunt FERDIN ZELBELL, Dir. Mus.
& Org. ad Templ. S. Nicol. Stockholm.
Institutiones Bassi Contin. Sveth. M. S.
quae sic habent.

⁶
⁴
²
Vocetur Secunda ascendendo Mollis To-
ni, h. e. ad Bassum v. gr. C fiat
dextra concentus d Mollis.

⁴
²
Similiter Secunda ascendendo Modi Due-
ri, h. e. ad C sumatur Syzygia
d Duri.

⁶
Tertia Minor descendendo Mollis, h. e.
ad eandem basin a Moll.

^{6b}
Tertia Major descendendo Dura, h. e.
g; Duri,

Quar-

⁶ Quarta ascendendo Dura, h. e. f Duri.

⁷ Tertia Major ascendendo Mollis, h. e. e Moll.

^{7b} Tertia Minor ascendendo Dura, h. e. d; Duri.

De ceteris hinc facile judicium.

*** *** ***

SECTIO TERTIA,

Quae praeterea circa Bassi Continuitatem executionem observanda, monens.

PROPOSITIO I.

Motum dextrae justum praescribere.

Vitiosae iure meritoque dicuntur Progressiones, ubi dextra, vel limites suas ab alterutra parte transcendit, vel saltuatim nimis jactatur, vel denique in una aliqua voce duas Quintas, nec non in vocibus suprema aut imam duas Octavas Basso ordine adjungit. Atque ne in harum aliquam impingas, prudenter omnino digiti concentui uni post alterum admovendi. Motus autem est vel Rectus, quem dextra manus sinistram per Claviarium aut ascen-

ascendendo aut descendendo sequitur; vel *Contrarius*, cum hac ascendentē, illa eodem momento descendit, & contra: seu quod idem est, quando ambae manus aut concurrunt aut ab invicem removentur. (Qui motum tertium volunt, obliquum dicunt, qvum una manus loco stat immota altera ascendentē aut descendente: Hic tamen certe *Motus Contrarii species* est). Scilicet, ut ab omni errore tutus incedas, unicam hanc observa.

Regulam: Concentibus perfectis continuis *Motus Contrarius* est adhibendus.

Scholion.

Confer qnae supra pagg. 26. & 29. nec non de Octavarum consequentia in Syzygiis imperfectis & dissonantibus suo loco monuimus. Adde, si placet, A. WERKMEISTER Cibr. Music. Cap. 2. 3. ut & MATTHESON Försch. Orchester pag. 466 &c. Quod si autem motu hoc Contrario manus forte concurrent, dextra omnino tunc modo convenienti sursum transferenda est.

PRO-

49

PROPOSITIO II.

Notarum Figuris seu Valori convenienter concinere.

Notae Bassi Continui, aequae ac Musicae omnis, universae unius ejusdemque considerationis non sunt aut dignitatis: namque primariae quasi a substantiales aliquae dici poterint; reliquae, quarum minor etjam valor est, secundariae & accidentales. Illarum unaquaeque harmoniae cuiusdam basin constituit: harum, quippe quae Transitus tantum causa adsunt, non item. Sed brevitati heic quoque litantes, quid cum singulis in praesenti negotio faciendum, paucis comprehendemus

PRAECEPTIS:

I. Quod ad Notas *Integras*, *Dimidiatas* & *Subquadruplas* adtinet, illarum omnino singulis suis adhibetur concentus. Temporis mensuram heic intelligas **QUADRATAM**, cuiuscunque demum generis illa fuerit.

II. Notae similiter *Suboctuplae* quoties aut saltuatim (i. e. per intervalla majora) sibi succedunt, aut eodem o-

D

mnes

mnes subsistunt gradu; nec non ubi
duae gradu & tertia intervallo adscen-
dunt descenduntve, sua cuique adsi-
gnetur harmonia: si minus, Nota
consequens antecedentis Syzygiam
pertranseat. Nonnunquam etiam in
hujusmodi Notis quatuor, primae &
ultimae concinendum: monente hoc
vel Signatura, vel Musica socia. Utroq;
tamen in casu pro Notis transeuntibus
singulis repeti concentus potest.

III. *Subsedecuplarum*, quae citati-
ori adhuc pede insistunt, si per saltus
eant, binis quibusque; si gradatim,
quaternis, unus sufficit concentus su-
per antecedente aut prima constructus;
idemque prout opus fuerit, aut tem-
pus permiserit, repetendus.

IV. Denique circa duas Subsed-
cuplas Suboctuplam in sequentes, no-
ta: illas, gradatim ascendendo con-
centum Suboctuplae ad priorem saltem
repeti; at pari modo descendendo, u-
bi simul Nota has excipiens saltum
fecerit, Suboctuplae sua quidem Tri-
ade relicta, Subsedecuplae priori pro-
priam posterioris Syzygiam addi, vel-
le;

Ie: cum in hoc casu Antecedens Nota contra morem solitum transitui interserviat; in Consequente harmonia fundetur. Atque haec de Tactu Spondaco sufficient.

De Tactibus TROCHAICIS valet Regula haec Generalis laudati saepius J. D. HEINCHEN i. Abtheil. Cap. 3. §. 14. Tactum denominantes Notae instar Suboctuplarum mensurae Quadratae tardioris (de qua diximus); quæ valore *Majores*, instar hujus Subquadruplarum aut Dimidiarum; denique quæ *Minores*, instar ejusdem Subdecuplarum, tractandæ veniunt. Hinc vero sponte sua Regulae pro quovis Notarum genere (Notae hec quidem commodissime in Majores, Mediocres, Minores, Breviores & Brevissimas distingui posse videntur) Speciales seqvuntur.

I. Notae *Majori* i. e. Duplæ in $\frac{3}{1}$, Integrae in $\frac{3}{2}$, Dimidia in $\frac{3}{4}$ aut $\frac{6}{4}$, Subquadruplæ in $\frac{3}{8}$, & similibus Mensuræ Triplæ speciebus, suus semper adjungatur concentus.

II. Notae *Mediocres*, h. e. Integrae in $\frac{3}{1}$, Dimidiae in $\frac{3}{2}$, Subquadruplae in $\frac{3}{4}$, nec non Suboctuplae in $\frac{3}{8}$, ceteris, intervallo majori ab invicem distantes, ejusdem sint considerationis: at per gradus ubi hae incedunt, primae Tricinio per alteram continuato, &, si placuerit, repetito, novum Tertia demum postulat. Haec tamen non nisi de mensura temporis citationi accipi debent: Namque in tardiori, quemadmodum praeterea etiam, si harum Notarum duae gradatim procedunt, tertia autem praecedens vel subsequens saltuatim; suam singulae Triadem volunt.

III. *Minorum* (vulgo currentium, Notarum) i. e. in $\frac{3}{1}$ dimidiarum, in $\frac{3}{2}$ subquadruplarum &c. si quatuor vel saltem tres gradatim sursum deorsumve eant, illis omnibus; si vero saltuatim, non nisi binis, unus convenit concentus.

IV. Si à Nota *Mediocri* duas *Minores*, a *Minori* duas *Breviores*, & porro per gradus ascendant; repetitur ad harum antecedentem illius *Syzygia*: ubi vero his aut sursum aut deorsum

orsum vergentibus saltus instat, trans-
itu irregulari uti, h. e. Triadem har-
monicam consequentis antecedenti
quoque adplicare, oportet. Tantum
de mensura Tripla.

Quae reliqua sunt, utpote de No-
tis praesertim Brevissimis pro ratione
Tactus lentioris aut velocioris diversi-
mode tractandis, & alia bene multa,
aut ex dictis nullo negotio subsumi
possunt, aut praxi, ingenio, aurium
judicio, & ipsius Compositionis Mu-
sicæ cognitioni committi debent: ne-
que enim singularia & minutissima
quaeque regulis includere vel licet
vel expedit: ut bene laudatus saepe
HEINCHEN monet, quem nobis heic
imprimis praeeuntem habuimus; &
cujus *Andere Abtheilung von der vollkom-
menen Wissenschaft des General-Basses*
ulterius proficere volentibus studiose
commendamus. Nobis heic esto ele-
mentorum Triadis Harmonicae

FINIS.

Til
Herr RESPONDENTEN
TOBIAS WESSE
BLAUDH/

• Tå han om Musiquens trestämmiga
sammanlud disputerade.

Musiquens lustighet den wäl och båst beskrifwer/
Som har den samma hördt/ och der af nöje haft:
Han säger vara sant / det mängen gladlynt blifwer/
Utas des Harmonie; ty sinnet får ny kraft.

Alt höra stön Music, kan ey nä'n swärhet vara/
Men större konst är det / ett sammanlud rätt få/
Alt E mot D; / ell' E / ell' F skal lustigt swara /
Ja ock / mot F; / G; / G; / ell' A och B / samt H.

Alt sådant haftwen I/ Herr WESSEBLAUDH/ wäl
utgrundat/
Och klart nu wisen/ hur' alt sådant skal gå an;
Derför Apollo sielf ned Nympherne åskundat /
Ert wackra prof få se / I aflagt som en man.

Alt som nu D / F; / A / tressämmigt sammanluda/
Så gibra Muserne tre gångor tre ock ett/
I det de dagelig fin trogna tienst tilbiuda/
Alt gibra åt Er kranis/ för ebert mogna wett.

ANT. LÖFGREN.

Populari & Amico singulari,
DN. TOBIÆ BESSE
BLAUDI

De

Triade Harmonica
egregie disputanti.

Dic cui non placeat vocum discordia,
concors,

Quæ mala solliciti pectoris, apea, fugat?
Musica quam fuerit suavis mortalibus olim,
Prisca vetustatis sat monumenta docent.
Sic, Orpheu, flexisse tuam silvasque ferasque
Gens resonam nobis dicit avita lyram.
Quodque fide majus: nemo mulcere ne-
gabit

Attamen harmonicam pectora nostra piam
Hoc tua nuncque Trias præsens monstrabit
amicæ,

Amplius, atque aures quot movet illa
modis.

Sit semper fortuna favens, Numenque se-
renum

Adspiret cæptis, opto precorque, Tuis.

O. P. TILLÆUS.

SIGNOR mio.

Non posso sufficientemente esprimere la gioia, colla quale ho udito, la vostra bella opera si degna di lode, che fà assai risplendere la singolare diligenza, che voi haveste impiegata, per coltivar la vostra mente. A questo egreggio lavoro e materia (ciòe la dolce Musica la quale è la chiave della corte e degli avanzamenti, ed un vero presſentimento della vita eterna) Lemie lodi non possono corrispondere al mio desio: Spero però, che riceverete questi miei augurii come un parto del mio sincero affetto; al rimanente bramo, che voi incontriate un fortunato successo nel vostro egreggio proponimento, perfare i piccare la vostra diligenza c'ha meritato un ricco premio. E per fine resto sempre con ogni maggior stima.

Di V. S.

Devotissimo Servidore

C. U. WITTE.